

STRIDENS KJERNE: Statsadvokatene presenterte i slutten av november Breivik-rapporten. Siden det har konklusjonen om at Breivik er strafferettslig utilregnelig blitt diskutert. Foto: Jacques Hvistendahl

- «Ekspertene» har ikke levnet de sakkyndige mye ære

Såkalte eksperter ser ikke ut til å ha tillit verken til sakkyndige eller kommisjonen, skriver rettspsykolog Pål Grøndahl.

Tidligere i dag kom Den rettsmedisinske kommisjons (DRKs) uttalelse om den rettspsykiatriske erklæringen vedrørende Anders Behring Breivik. Den vurderingen har vært imøtesett lenge fra flere parter.

Men hva er egentlig Den rettsmedisinske kommisjon? Noe forenklet kan man si at denne kommisjonen er et kontrollorgan for å verne om rettsikkerheten i straffesaker. Kommisjonen ble opprettet i 1900 for å foreta en kvalitetssikring av alle rettsmedisinske sakkyndigvurderinger avgitt i straffesaker. Kommisjonen består i dag av fire faggrupper: Gruppe for rettspatologi og klinisk rettsmedisin, toksikologisk gruppe, genetisk gruppe

og psykiatrisk gruppe.

Hver av gruppene har 6 - 10 medlemmer som har en leder og nestleder. En av gruppelederne er oppnevnt som leder av hele kommisjonen. Loven sier at det er pliktig for alle rettsmedisinsk sakkyndige i straffesaker å sende den skriftlige erklæringen (som skal avgis til retten) til DRK. I likhet med de øvrige gruppene, gjennomgår psykiatrisk gruppe alle innsendte erklæringer og sender eventuelle bemerkninger til retten med kopi til de sakkyndige. Kommisjonen et veiledende organ for retten og har ikke formell makt. Til tross for det ønsker retten alltid å ha kommisjonens uttalelse om erklæringen før de vil behandle den i retten.

Dersom kommisjonen har innvendinger overfor noe i erklæringen, vil de gi en skriftlig bemerkning. Da kan de noen ganger be om en utdyping av erklæringens konklusjoner og anmode de sakkyndige om en tilleggserklæring. I sjeldne tilfeller er kommisjonen så uenig med de sakkyndige at de anbefaler retten om å oppnevne nye sakkyndige. I 2010 behandlet psykiatrisk gruppe totalt 553 saker. Det ble gitt bemerkninger i 14 % av sakene og i 8 % av sakene ble det bedt om tilleggserklæring. I kun to saker anbefalte kommisjonen nye sakkyndige.

I saken mot Anders Behring Breivik har mange reagert med irritasjon og vantro over erklæringens konklusjon. Enkelte er så utålmodige at de ikke har hatt tid til å vente på kommisjonens uttalelse i denne saken. Noen medier har derfor fått såkalte «eksperter» til å lese et den rettspsykiatriske erklæringen fra ende til annen for så å gi sin ekspertkommentar.

Disse ekspertene har ikke levnet de sakkyndige mye ære. Ekspertene mener å ha funnet flere feil i erklæringen og har skreket opp om behovet for en ny erklæring, før kommisjonen har uttalt seg. Det er interessant at disse forståelsepårerne faktisk begir seg inn på den jobben som DRK skal gjøre - altså å kontrollere om konklusjonen til de sakkyndige er holdbar og bygget på etterrettelig grunnlag. Ved å gå ut i mediene og påpeke slike feil ligger det etter min oppfatning ikke bare en mistillit til de sakkyndiges erklæring, men også til DRK.

RETTSPSYKOLOG: Psykolog og forsker Pål Grøndahl skriver i Dagbladet. Foto: Lise Åserud / Scanpix

Det fremstår som nokså pussig at man i alle andre tilfeller aksepterer systemet slik det er og overlater til DRK å foreta en slik ekstern kontroll. Bare ikke denne gangen. Betyr det at disse ekspertene mener at DRK ikke er voksen nok for oppgaven?

Onsdag meldte NRK at det var «dyp splittelse» i kommisjonen og ikke før de hadde meldt det ble både bistandsadvokat intervjuet som mente at ABB måtte døgnobserveres i psykiatrisk institusjon. Deretter ble en historiker intervjuet som hevdet at nå måtte man sette sammen et helt tverrfaglig team og på spørsmål sa han at det «absolutt» måtte være med en historiker i teamet for å sjekke fakta rundt noen av Behring Breiviks påstander knyttet opp mot ideologier. I denne saken kan man med rette si at de tusen blomster har fått blomstre.

Så viser det seg at kommisjonen torsdag har avgitt en uttalelse til Oslo tingrett hvor de «ikke har vesentlige bemerkninger til erklæringen». Det innebærer rett og slett at de anser premissene bak konklusjon om tilregnelighet og den diagnostiske vurderingen som holdbar. Det er altså kommisjonens råd til retten at erklæringen kan godkjennes og kan legges frem i retten som den er. Antageligvis vil rettssystemet da legge erklæringen til grunn og behandle den på vanlig vis når rettssaken starter 16. april. Når kommisjonen ikke har kommet med noen kritiske bemerkninger innebærer det også at de ikke forholder seg til all den kritikk som har oppstått rundt erklæringen.

Så ble det kanskje jul allikevel?

Pål Grøndahl
Forsker og rettspsykolog